

241**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ**

z dnia 18 lutego 1999 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie substancji chemicznych stwarzających zagrożenie dla zdrowia lub życia.

Na podstawie art. 221 § 5 Kodeksu pracy zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 21 sierpnia 1997 r. w sprawie substancji chemicznych stwarzających zagrożenie dla zdrowia lub życia (Dz. U. Nr 105, poz. 671) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 5:

a) w ust. 1 w pkt 1 skreśla się wyrazy „oraz ich udział procentowy w mieszaninie”,

b) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. W przypadku opakowań, na których nie jest możliwe umieszczenie etykiet o wymiarach

najmniejszych spośród wymienionych w ust. 4, dopuszcza się etykiety o wymiarach dostosowanych do wielkości opakowania.”;

2) w § 10 w ust. 2 po wyrazach „załącznik nr 4” dodaje się wyrazy „lub załącznik nr 5”;

3) dodaje się załącznik nr 5 do rozporządzenia w brzmieniu ustalonym w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Zdrowia i Opieki Społecznej:

W. Maksymowicz

Załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia
i Opieki Społecznej z dnia 18 lutego 1999 r.
(poz. 241)

WZÓR KARTY CHARAKTERYSTYKI SUBSTANCJI NIEBEZPIECZNEJ

1. Identyfikacja substancji chemicznej i przedsiębiorstwa
2. Skład/informacja o składnikach
3. Identyfikacja zagrożeń
4. Pierwsza pomoc
5. Postępowanie w przypadku pożaru
6. Postępowanie w przypadku uwolnienia do środowiska
7. Obchodzenie się z substancją i magazynowanie
8. Kontrola narażenia/środki ochrony indywidualnej
9. Właściwości fizykochemiczne
10. Stabilność i reaktywność
11. Informacje toksykologiczne
12. Informacje ekologiczne
13. Postępowanie z odpadami
14. Informacje o transporcie
15. Informacje dotyczące uregulowań prawnych
16. Inne informacje

SPOSÓB SPORZĄDZANIA KARTY CHARAKTERYSTYKI SUBSTANCJI NIEBEZPIECZNEJ*

1. Identyfikacja substancji chemicznej i przedsiębiorstwa

Identyfikacja substancji

Słownictwo użyte do identyfikacji musi być identyczne ze słownictwem podanym na etykiecie substancji. Można również wskazać inne sposoby identyfikacji.

Identyfikacja przedsiębiorstwa

Identyfikacja osoby odpowiedzialnej za wprowadzanie do obrotu niebezpiecznej substancji, niezależnie od tego, czy jest to producent, importer czy dystrybutor, oraz pełny adres i numer telefonu tej osoby.

W uzupełnieniu powyższych informacji należy podać numer telefonu alarmowego.

2. Skład/informacja o składnikach

Podane informacje powinny umożliwić odbiorcy łatwe określenie zagrożeń związanych ze stosowaniem substancji.

W przypadku substancji, o której mowa w § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia:

- nie jest konieczne podanie jej pełnego składu (właściwości składników i ich stężenia);
- należy jednak podać następujące składniki wraz z ich stężeniami lub zakresem stężeń, w jakich występują:

— składniki stwarzające zagrożenie dla zdrowia,

— składniki, dla których ustalono wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń,

jeżeli obecne są w substancji w stężeniach równych lub większych od:

— 0,1% w przypadku składników zaklasyfikowanych jako bardzo toksyczne lub toksyczne,

— 1% w przypadku składników zaklasyfikowanych jako szkodliwe, żrące lub drażniące,

chyba że uzasadnione jest podanie składników obecnych w takiej substancji w niższych stężeniach;

- należy podać klasyfikację powyższych składników zgodnie z brzmieniem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia lub zgodnie z klasyfikacją dokonaną na podstawie kryteriów zawartych w załączniku nr 1 do rozporządzenia, przedstawiając symbole ostrzegawcze oraz określenia rodzaju zagrożenia;
- w razie konieczności zachowania poufności danych identyfikacyjnych niektórych składników, właściwości chemiczne muszą być opisane tak, aby zapewnić możliwość bezpiecznego obchodzenia się z nimi; w karcie charakterystyki musi być użyta taka sama nazwa, jak na etykiecie.

3. Identyfikacja zagrożeń

Należy określić najważniejsze zagrożenia, które może powodować dana substancja, a zwłaszcza wynikające z klasyfikacji zagrożenia dla człowieka i środowiska.

Należy opisać najważniejsze szkodliwe skutki dla zdrowia ludzi oraz objawy spowodowane stosowaniem, również niewłaściwym, jakie można przewidzieć w racjonalny sposób.

Informacje powinny być zgodne z informacjami znajdującymi się na etykiecie opakowania substancji, ale nie muszą ich powtarzać.

4. Pierwsza pomoc

Należy opisać środki pierwszej pomocy; w szczególności należy podać, czy potrzebna jest natychmiastowa pomoc medyczna.

Informacje o pierwszej pomocy muszą być zwięzłe i zrozumiałe dla poszkodowanego, obecnych przypadkowo osób i osób udzielających pierwszej pomocy. Należy krótko opisać objawy i skutki narażenia. Instrukcje powinny informować o tym, co należy zrobić w miejscu wypadku i czy mogą wystąpić opóźnione skutki narażenia.

Informacje należy podać w podpunktach według różnych dróg narażenia, np. na skutek wdychania, kontaktu ze skórą, kontaktu z okiem, spożycia.

Należy wskazać, czy wymagana lub zalecana jest fachowa pomoc lekarza.

W przypadku niektórych substancji może być ważne podkreślenie, że w miejscu pracy muszą być dostępne specjalne środki umożliwiające podjęcie bezzwłocznego, określonego postępowania leczniczego.

5. Postępowanie w przypadku pożaru

Należy określić wymagania dotyczące zwalczania pożaru spowodowanego przez daną substancję lub też pożaru powstającego w jej sąsiedztwie, a w szczególności należy wskazać:

- odpowiednie środki gaśnicze,
- środki gaśnicze, których nie wolno używać ze względów bezpieczeństwa,
- szczególne zagrożenia związane z narażeniem, wynikającym z właściwości samej substancji, produktów spalania, powstających gazów,
- środki ochrony indywidualnej dla strażaków.

6. Postępowanie w przypadku uwolnienia do środowiska

W zależności od właściwości substancji mogą być potrzebne informacje:

- o indywidualnych środkach ostrożności, takich jak: usuwanie źródeł zapłonu, zapewnienie wystarczającej wentylacji/ochrony dróg oddechowych, ograniczenie pylenia, zapobieganie kontaktowi ze skórą lub oczami;
- o środkach ostrożności w zakresie ochrony środowiska, takich jak: unikanie wprowadzania danej substancji do rowów odwadniających, wód powierzchniowych i gruntowych oraz do gleby; ewentualna konieczność ostrzeżenia okolicznych mieszkańców;
- o metodach oczyszczania, takich jak: użycie materiału sorpcyjnego (np. piasku, ziemi okrzemkowej, substancji wiążącej kwasy, uniwersalnej substancji wiążącej, trocin itp.), redukcja gazów/dymów za pomocą wody, rozcieńczanie.

Należy rozważyć potrzebę podania takich wskazówek, jak: „nie używać nigdy ...”, „neutralizować za pomocą ...” itp.

Uwaga: jeśli to konieczne, należy odwołać się do pkt 8 i 13.

7. Obchodzenie się z substancją i magazynowanie

Obchodzenie się z substancją

Należy podać środki ostrożności gwarantujące bezpieczne obchodzenie się z substancją, łącznie z informacją na temat środków technicznych, takich jak wentylacja miejscowa i ogólna, środki zapobiegające powstawaniu aerozoli i pyłów, metody zapobiegania pożarom oraz wszelkie inne wymagania lub zasady postępowania z substancją (np. procedury lub urządzenia techniczne, które są zakazane lub zalecane); jeśli to możliwe, należy podać krótki ich opis.

Magazynowanie

Należy podać warunki bezpiecznego magazynowania substancji, takie jak prawidłowo opracowany projekt pomieszczeń lub zbiorników do magazynowania (wliczając w to ściany retencyjne i wentylację), substancje, które nie mogą być przechowywane razem ze względu na niebezpieczne reakcje między nimi, nadto warunki w pomieszczeniach lub zbiornikach magazynowych (temperatura i wilgotność — wartości/zakresy dopuszczalne, oświetlenie, konieczność przechowywania w atmosferze gazu obojętnego itp.), wymagania dotyczące stosowanych urządzeń elektrycznych i zapobieganie oddziaływaniom elektrostatycznym.

Należy podać informacje, jeśli istnieje taka potrzeba, o dopuszczalnych ilościach danej substancji przechowywanej w określonych warunkach magazynowania. Należy również podać informacje o wszelkich szczególnych wymaganiach, takich jak rodzaje materiałów, jakich należy użyć do pakowania oraz do produkcji pojemników przeznaczonych na daną substancję.

8. Kontrola narażenia/środki ochrony indywidualnej

W rozumieniu karty charakterystyki kontrola narażenia oznacza pełny zakres środków ostrożności, które należy podjąć w czasie stosowania substancji, aby zminimalizować narażenie pracowników.

Działania inżynierskie powinny mieć pierwszeństwo przed użyciem środków ochrony indywidualnej. Celowe jest zasugerowanie systemu ochrony, np. poprzez hermetyzację procesu. Informacje te powinny uzupełniać informacje podane uprzednio w pkt 7.

Należy podać, wraz z właściwymi odnośnikami, wszelkie parametry kontroli narażenia, takie jak najwyższe dopuszczalne stężenie (NDS, NDSch, NDSP) i wartości dopuszczalne w materiale biologicznym (DSB). Należy podać informacje o zalecanych procedurach monitoringu i powołać się na ich źródło w piśmiennictwie.

Tam gdzie niezbędne są środki ochrony indywidualnej, należy podać rodzaj wyposażenia zapewniającego właściwą ochronę:

— dróg oddechowych:

w przypadku niebezpiecznych gazów, oparów lub pyłu należy uwzględnić potrzebę odpowiedniego wyposażenia w środki ochrony indywidualnej, takie jak izolujący sprzęt układu oddechowego, odpowiednie maski lub filtry;

— rąk:

należy określić rodzaj rękawic, które należy nosić podczas stosowania substancji; jeżeli to konieczne, nale-

ży wskazać wszelkie dodatkowe środki ochrony skóry i rąk;

— oczu:

należy podać rodzaj potrzebnego wyposażenia w środki ochrony indywidualnej, takie jak okulary ochronne, ochronne gogle, tarcza spawacza;

— skóry:

jeżeli konieczna jest ochrona innej części ciała niż ręce, należy podać rodzaj i jakość potrzebnego wyposażenia w środki ochrony indywidualnej, takie jak fartuch, buty i pełne ubranie ochronne; jeżeli jest to konieczne, należy podać zalecane środki higieny.

Tam gdzie jest to właściwe, należy wprowadzić odnośniki zgodnie z Polskimi Normami i właściwymi przepisami.

9. Właściwości fizykochemiczne

W tym punkcie należy zamieścić następujące informacje na temat substancji:

wygląd — informacje o stanie fizycznym (stały, ciekły, gazowy) oraz o kolorze charakteryzowanej substancji;

zapach — jeżeli zapach substancji jest wyczuwalny, należy podać jego krótki opis;

pH — należy podać wartość pH charakteryzowanej substancji lub roztworu wodnego; w tym ostatnim przypadku należy podać również stężenie;

temperatura:

— wrzenia/zakres temperatur wrzenia;

— topnienia/zakres temperatur topnienia;

— zapłonu;

— samozapłonu;

palność (ciało stałe, gaz);

właściwości wybuchowe;

właściwości utleniające;

prężność par;

gęstość względna;

rozpuszczalność:

— w wodzie;

— w tłuszczach, z podaniem oleju-rozpuszczalnika;

współczynnik podziału n-oktanol/woda;

inne dane — należy wskazać parametry substancji mające istotne znaczenie dla bezpieczeństwa, takie jak gęstość par, zdolność mieszania się, współczynnik parowania, przewodnictwo, lepkość itp.

Powyższe właściwości powinny być określone metodami badań stosowanymi według międzynarodowych norm.

10. Stabilność i reaktywność

Należy określić stabilność substancji oraz możliwość wystąpienia niebezpiecznych reakcji w pewnych warunkach.

Warunki, których należy unikać:

należy wskazać takie warunki, jak temperatura, ciśnienie, światło, wstrząsy itd., które mogą spowodować niebezpieczną reakcję i, jeśli to możliwe, podać krótki opis tej reakcji.

Materiały, których należy unikać:

należy wyliczyć takie materiały, jak woda, powietrze, kwasy, zasady, środki utleniające lub wszelkie inne sub-

stancje, które mogą spowodować niebezpieczną reakcję i, jeśli to możliwe, podać krótki opis tej reakcji.

Niebezpieczne produkty rozkładu:

należy podać materiały powstające w niebezpiecznych ilościach w wyniku rozkładu.

Uwaga:

Należy zwrócić szczególną uwagę użytkowników na:

— potrzebę stosowania i obecność środków stabilizujących,

— możliwość niebezpiecznej reakcji egzotermicznej,

— znaczenie dla bezpieczeństwa zmian w fizycznym wyglądzie substancji, jeśli zmiany takie występują,

— niebezpieczne produkty rozkładu powstające w wyniku kontaktu z wodą, jeśli takie produkty powstają,

— możliwość rozkładu produktów niestabilnych.

11. Informacje toksykologiczne

W tym punkcie należy podać zwięzły, ale pełny i wszechstronny opis skutków (dla zdrowia) toksycznego działania substancji, które mogą wystąpić w wyniku kontaktu z tą substancją.

Należy opisać niebezpieczne dla zdrowia skutki, wynikające z narażenia na działanie substancji, opierając się zarówno na doświadczeniach praktycznych, jak i wnioskach z badań naukowych. Należy podać informacje o różnych drogach narażenia (układ oddechowy, układ pokarmowy, skóra, oko) i opisać objawy narażenia w odniesieniu do fizycznych, chemicznych i toksykologicznych cech substancji. Celowe jest podanie wartości DL_{50} lub CL_{50} .

Należy uwzględnić opóźnione i bezpośrednie znane skutki narażenia, a także późniejsze efekty krótko- i długotrwałego narażenia, na przykład uczulenie, działanie rakotwórcze, działanie mutagenne oraz wpływ na rozrodczość danej substancji, włącznie z działaniem teratogennym.

Z uwagi na informacje podane w pkt 2 „Skład/informacja o składnikach” celowe może okazać się odniesienie do skutków dla zdrowia wywoływanych przez niektóre składniki tych substancji, o których mowa w § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia.

12. Informacje ekologiczne

Należy określić wpływ na środowisko oraz zachowanie i dalsze losy danej substancji w środowisku, uwzględniając jej właściwości i możliwe do przewidzenia sposoby stosowania. Tego samego rodzaju informacje należy podać dla niebezpiecznych produktów powstających w wyniku rozkładu danej substancji. Celowe jest podanie wartości CL_{50} .

Poniżej podano przykłady użytecznej informacji ekologicznej:

przemieszczanie:

— znany lub przewidywany podział w różnych częściach ekosystemu,

— napięcie powierzchniowe,

— absorpcja/desorpcja,

— inne właściwości fizykochemiczne, patrz pkt 9,

— rozkład biotyczny i abiotyczny,

— rozkład tlenowy i beztlenowy,

— trwałość,

— potencjalna zdolność do biokumulacji,

rozkład:

kumulacja:

krótko- i długotrwałe

oddziaływanie substancji:

ekotoksyczność:

wpływ na:

— organizmy wodne,

— organizmy glebowe,

— rośliny i zwierzęta lądowe,

- inne szkodliwe skutki:
- potencjalna zdolność do zmniejszania ilości ozonu w środowisku,
 - potencjalny wpływ na tworzenie ozonu w wyniku reakcji fotochemicznych,
 - potencjalny wpływ na globalne ocieplenie,
 - wpływ na działanie oczyszczalni ścieków.

Uwaga:

Informację dotyczącą środowiska należy zamieścić również w innych punktach karty charakterystyki, szczególnie informację dotyczącą kontrolowanych zrzutów i awaryjnych uwolnień oraz usuwania wycieków (pkt 6, 7, 13 i 15 niniejszej karty charakterystyki).

Dopóki nie zostaną ustalone kryteria oceny oddziaływania na środowisko substancji, o których mowa w § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia, informacje powyższe powinny być podawane dla tych składników takiej substancji, które zostały zaklasyfikowane jako substancje niebezpieczne dla środowiska.

13. Postępowanie z odpadami

Jeśli usuwanie substancji (nadwyżki lub odpadu powstającego wskutek możliwego do przewidzenia zastosowania) stwarza zagrożenie, należy zamieścić opis tych pozostałości oraz informacje dotyczące bezpiecznego obchodzenia się z nimi.

Należy wskazać odpowiednie metody usuwania zarówno substancji, jak i skażonych opakowań (spopielenie, odzysk materiałów, składowanie itd.).

Uwaga:

Należy odwołać się do wszystkich postanowień prawa dotyczących postępowania z odpadami.

14. Informacje o transporcie

Należy wskazać wszystkie szczególne środki ostrożności, o których użytkownik powinien wiedzieć lub których musi przestrzegać w związku z przepisami dotyczącymi transportu lub przemieszczania substancji, zarówno na terenie swojego zakładu, jak i poza nim.

Można również podać dodatkowe informacje określone w zaleceniach Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych porozumieniach międzynarodowych w sprawie transportu i pakowania niebezpiecznych materiałów.

15. Informacje dotyczące uregulowań prawnych

Należy podać informacje zamieszczone na etykiecie zgodnie z przepisami dotyczącymi klasyfikacji, pakowania i znakowania niebezpiecznych substancji.

Jeżeli do substancji objętej kartą charakterystyki odnoszą się określone przepisy dotyczące ochrony ludzi lub środowiska (np. ograniczenia sprzedaży i stosowania, dopuszczalne wartości narażenia w miejscu pracy itp.), należy je zamieścić w sposób jak najbardziej pełny.

16. Inne informacje

Należy podać wszelkie inne informacje, które mogą być istotne dla bezpieczeństwa i zdrowia ludzi oraz dla ochrony środowiska, na przykład:

- informacje dotyczące niezbędnego szkolenia,
- zalecane stosowanie i ograniczenia w stosowaniu,
- dalsze informacje (materiały źródłowe lub miejsce, w którym można uzyskać dalsze informacje),
- źródła danych, na których podstawie opracowano kartę charakterystyki.

Należy także podać datę wydania i nowelizacji karty charakterystyki, jeśli nie są podane gdzie indziej.

* Kartę charakterystyki substancji niebezpiecznej należy sporządzić w języku polskim.